

Mezinárodní zneužívání: Proč by Afrika mohla být hlavní obětí evropského odmítnutí ruského plynu

 rt.com/africa/589525-russian-gas-europe-africa

Africké země jsou schopny uspokojit rostoucí potřebu EU po energii pouze za cenu svých vlastních zájmů

Energetická krize na evropském trhu pokračuje. Bylo to způsobeno několika faktory, včetně nahromaděné strukturální nerovnováhy na globálních energetických trzích, energetické politiky EU, pandemie a ozbrojeného konfliktu na Ukrajině, který začal v únoru 2022 a vedl k výraznému poklesu dodávek ruského plynu.

V roce 2022 se výroba elektřiny v EU snížila na 2 641 TWh (z 2 785 TWh). V historii bloku tyto ukazatele klesly o tolik (140 TWh ročně odpovídá roční produkci v Pákistánu nebo Kazachstánu) pouze dvakrát: v roce 2009 kvůli globální finanční krizi a v roce 2020 kvůli pandemii Covid-19.

V roce 2023 se výroba elektřiny ještě snížila. Klesá také spotřeba plynu – klíčového zdroje energie pro Evropu. V roce 2022 se spotřeba plynu snížila o 13 % na 343 miliard metrů krychlových a v první polovině roku 2023 dále klesala. Navíc spotřeba klesá v odvětvích ekonomiky, která jsou na ní nejvíce závislá: výroba elektřiny (-18 %) a průmyslová výroba (-13 %).

Neměli bychom předpokládat, že země EU tento pokles sledovaly lhostejně. Evropská rada přijala politické závazky ke snížení spotřeby plynu o 15 % oproti průměrným úrovním v letech 2017-2022, a to do 31. března 2024. Do příštího roku také EU plánuje rozšířit dovozní kapacitu LNG o 50 miliard metrů krychlových na 227 miliard.

Přečtěte si více

Západní arogance: Evropané zbavili tyto lidi jejich domovů, svobody a důstojnosti a odmítají si to přiznat

Tato „obránná“ opatření však ukazují, že EU nebyla schopna hladce nahradit ruský plyn jinými zdroji. Afrika sehrála významnou roli v evropském hledání alternativních zdrojů energie. Na jaře 2022 téměř každý týden navštěvovaly vysoce postavené evropské delegace africké země při hledání plynu. Už tehdy však bylo jasné, že moc plynu z Afriky vymáčkout nebudou.

Chronologický nástin selhání

Věci se ukázaly být ještě horší, než se čekalo. Podle HSE Center for African Studies dosáhl vývoz plynu z Afriky do EU v roce 2022 72 miliard metrů krychlových – což znamená, že se ve srovnání s předchozím rokem snížil asi o 2 miliardy metrů krychlových. Mezi země, které nejvíce omezily vývoz plynu, patřily Alžírsko (-5 miliard metrů krychlových), Nigérie (-0,7 miliardy) a Libye (-0,5 miliardy).

Většina afrických vývozců plynu (nebo spíše západních provozovatelů zařízení na LNG, kteří kontrolují marketing LNG) skutečně převedla do EU další objemy, které vyvezli do Asie. Například Angola dodala 56 % svého LNG do EU (ve srovnání se 17 % v roce 2021), Egypt – 46 % (ve srovnání s 13 %), Kamerun – 61 % (ve srovnání s 0 %) a Rovnická Guinea – 30 % (oproti 26 %). Navíc v roce 2022 vstoupila na globální trhy LNG nová africká země, Mosambik. V prosinci dorazila

do Španělska první várka LNG vyrobená britskou ropnou a plynárenskou společností BP v továrně Coral Sul Floating LNG (FLNG) u pobřeží Mosambiku. Celkově Mosambik vyvezl v roce 2022 0,4 milionu tun LNG. Společné úsilí umožnilo zvýšit vývoz LNG z Afriky do EU o 2,7 milionu tun (odpovídá 3,8 miliardy metrů krychlových), což je celkem 19 milionů tun.

S výjimkou Egypta však tyto země nejsou hlavními africkými vývozci LNG. Mezitím Alžírsko a Nigérie, které dohromady představují 60 % afrických vývozů LNG, snížily vývoz plynu do Evropy.

Tyto dvě země jsou největšími africkými vývozci plynu a v posledních letech se potýkají s řadou problémů. Alžírsko a Nigérie mají mnoho společného, protože vývoz plynu hraje důležitou roli v jejich ekonomikách a domácích trzích. V Alžírsku vyrábějí plynové elektrárny až 98 % veškeré elektřiny a v Nigérii až 80 %. Každá země má ale své problémy a každá k jejich řešení přistupuje jinak.

Úspěch nezávislé ekonomiky Alžírka

Na rozdíl od Nigérie podniká Alžírsko kroky k rozvoji svého domácího trhu s plynem. V důsledku důsledné politiky podpory infrastruktury pro přepravu plynu, elektráren, plynofikace domácností a dotací vzrostla spotřeba plynu v Alžírsku během deseti let o 60 % a dosahuje přibližně 45 miliard metrů krychlových ročně – na stejnou úroveň jako ve Francii, a o něco více než v Austrálii.

Přečtěte si více

Néokolonialismus: Francie vytvořila „největší mořský hřbitov na světě“, aby pojal Rusko a Čínu

V Alžírsku je cena plynu na domácím trhu 40krát levnější než v Evropě (domácí cena je asi 15 USD za 1000 metrů krychlových oproti 600 USD na spotovém trhu EU). To zajišťuje energetickou bezpečnost země a v budoucnu zvýší konkurenceschopnost místního průmyslu. Do roku 2030 může spotřeba dosáhnout 70 miliard metrů krychlových. Kvůli rostoucí domácí spotřebě se však osvědčené zásoby plynu Alžírsko postupně vyčerpávají, což je problém, který je umocněn nutností pokračovat ve vývozu plynu, který je podporován rekordními cenami na světovém trhu.

Alžírsko čelí rostoucímu tlaku ze strany potenciálních evropských spotřebitelů a západních korporací (např. Eni a Total), které lobují za systémová řešení zaměřená na zvýšení exportu plynu. Příkladem může být rozvoj obnovitelných zdrojů energie, odmítání výstavby plynárenských chemických podniků atd. Alžírsko zatím odolalo pokusu zvýšit export na úkor svého domácího trhu a udržuje ho na úrovni 40-45 miliard metrů krychlových. .

Stále je však patrný klesající trend a Alžírsko každoročně vyváží plynovodní plyn do méně zemí. V letech 2021-2022 zastavila export do Maroka a Portugalska a export do Španělska aktuálně klesá. Na tomto pozadí se Itálie stává hlavním evropským uzlem pro alžírský plyn. V roce 2022 dosáhl export do Itálie desetiletého maxima, a to 22,6 miliardy metrů krychlových. To bylo usnadněno všeobecným snížením vývozu LNG a poklesem vývozu do Španělska.

Postkoloniální problémy Nigérie

V Nigérii však spotřeba plynu za posledních osm let nepřesáhla 11–13 miliard metrů krychlových. To je srovnatelné s roční spotřebou plynu v Singapuru – zemi, kde je 30krát méně obyvatel než v Nigérii a která pokrývá oblast menší než město Lagos.

Ropný a plynárenský průmysl země podléhá předpisům, které podporují vývoz surovin a energetických zdrojů, i když nejsou splněny požadavky domácího trhu. Mezinárodní korporace často hrají hlavní roli při formování postkoloniálních legislativních rámců, které uměle omezují objem energetických zdrojů vstupujících na africký domácí trh, aby mohly zásobovat suroviny jejich vlastní výrobní řetězce mimo Afriku.

Například Shell vyváží plyn za cenu, která je dvakrát nižší než cena, za kterou prodává plyn na domácím trhu v Nigérii. Společnost využívá jakoukoli záminku k tomu, aby své přepravní kapacity zaměřila na export, aniž by se výrazněji snažila rozšířit dodávky na tuzemský trh.

Tyto exportně orientované politiky zaměřené na maximalizaci zisků a marginalizaci domácího trhu a infrastruktury, přičemž ignorují potřeby místních komunit a požadavky na životní prostředí, způsobují v Nigérii mnoho problémů. V současné době nikdo ani neuvažuje o rozvoji domácího trhu, protože jde především o udržení objemu exportu.

Od října 2022 společnost NLNG Limited – provozovatel nigerijské elektrárny LNG vlastněné společnostmi Total, Eni a Shell – vyhlásila „vyšší moc“ kvůli „zaplavení“ jejích potrubí a plynových polí. Objevily se i další problémy, jako je vyčerpání zdrojů (způsobené zpožděním při uvádění nových nalezišť plynu do provozu) a zhoršující se infrastruktura. Výsledkem je, že závod, který má výrobní kapacitu 22,5 milionu tun, vyrobil pouze 14,2 milionu tun LNG ve srovnání s 16 miliony tun v roce 2021.

V roce 2019 učinili akcionáři NLNG konečné investiční rozhodnutí o výstavbě sedmého zpracovatelského zařízení závodu, které zvýší výrobní kapacitu na 30 milionů tun ročně. V důsledku toho se situace stala ještě absurdnější. Zpráva Centra pro africká studia HSE s názvem „*NLNG T7: způsob eutanazie nigerijského energetického sektoru*“ ukazuje, že západní korporace jistě najdou plyn pro sedmou zpracovatelskou jednotku (10–11 miliard kubických metrů ročně), ale jeden může zapomeňte na vývoj domácího trhu s plynem v Nigérii.

[Přečtěte si více](#)

Tankování Afriky: Jak může plyn na vaření přetvořit postkoloniální ekonomiku

Plynovým elektrárnám v africké zemi bude nadále docházet plyn, doba a frekvence výpadků se prodlouží, lidé budou nadále utrácet více peněz za nákup dieselových generátorů a budou spoléhat na jiná řešení (např. LPG). V takových podmínkách bude průmyslový rozvoj stagnovat, protože výstavba jakéhokoli průmyslového podniku v Nigérii (dokonce i mlýna, nemluvě o ropné rafinérii) vyžaduje dodatečné náklady na zajištění nepřetržité dodávky elektřiny.

Kdy je další kolo?

V roce 2022 selhala evropská šarmová ofenzíva, ale je zřejmé, že EU bude pokračovat ve snaze získat přístup k dalším objemům afrického plynu. Navzdory očekávanému zprovoznění malých elektráren na LNG

v Senegalu a možná i v Konžské republice budou evropské delegace nadále pravidelně navštěvovat Alžírsko, Nigérii a Egypt.

Evropské nadnárodní společnosti, instituce a mezinárodní agentury pro rozvojovou pomoc budou pokračovat v systémové práci, která bude zahrnovat návrhy zákonů, doporučení bílých knih, analytické zprávy a školení personálu zaměřené na prosazování vlastní energetické agendy. Dá se to formulovat takto: dovezeme váš plyn a na oplátku vám postavíme elektrárny na obnovitelné zdroje energie na úvěr. Například 21. listopadu 2023 podepsaly společnosti z Německa a Nigérie dvě memoranda o porozumění (MoU). Jedna se týká vývozu plynu z Nigérie do Německa a druhá výstavby zařízení na výrobu obnovitelné energie v Nigérii německými společnostmi.

Za takových okolností žádný průmyslový rozvoj nepřichází v úvahu. Budoucnost Afriky a jejího průmyslu závisí na schopnosti vlád kontinentu nasměrovat své zdroje na své vlastní trhy. Alžírské zkušenosti dokazují, že tato strategie je možná.

*Autor: **Vsevolod Sviridov** , odborník z Centra afrických studií, HSE University*